

Vážení a milí spoluobčané,
v minulém díle jsme začali rozkrývat historii, týkající se pustých vsí kolem Otína. Pověděli jsem si něco o Pohořílkách, které sice zanikly, ale byly znovu obnoveny – skoro by se dalo říct, že doslovně vstaly jak Fénix z popela.

Dnes budeme v započatém pátrání pokračovat a podíváme se po dalších obcích v katastrech naší obce, které zanikly. Vrátime se tedy kamsi mezi Měřín, Otín, Geršov a Chlumek – tedy na Pouště.

Dnešní katastrální území **Na Pouštích** zahrnuje jen část území, které je na staré mapě popsáno jako Pouště. Dříve, se však katastrální území kolem Geršova nazývalo Ried Pauschtě. Ried se dá přeložit jako rákos, rákosí, ale také jako bažina či mokřina. Název zřejmě odpovídal zdejší krajině – zamokřené, pusté louky, pastviny... Jak se po té celá katastrální územní proměnila a jak o zdejší území vedly dlouhý spor Měřín s Paulínovem, to by bylo na dlouhé vyprávění, a proto si ho necháme na někdy příště. Také se vypráví o tom, že tam, kde jsou Maštálky, býval veliký rybník, který dosahoval až ke vsi. Zbytky hráze jsou ještě patrný... I o tom dnes pomlčím. Zkuste si ho zatím najít třeba na mapách a já se rychle zase vrátím k dnešnímu tématu.

Katastr Ried Pauschtě směrem k Měřínu sousedil s pustinským a chlumeckým katastrem. Hranici pak tvořila **říčka Žďárka**. Ta tudy teče doposud. A byla tady určitě i kdysi. Máme tedy jeden jakýsi pomyslně pevný bod (řeky, říčky, potoky... byly v krajině pojmenovány mezi prvními) a u něho se pozastavím.

Opět zalistujeme v seznamu zaniklých vsí Vladimíra Nekudy. V námi sledované oblasti najdeme další:

Zaniklé a pusté vsi – 2. část Žďárná, Ždírná

V kapitole: **Osady zaniklé v průběhu 15.-16. stol.**, na str. 128 zařazená mezi

Osady zaniklé a opět obnovené je uvedena osada Žďárná s tímto popisem:

- **Č. 74. - Žďárná, Ždírná** – dnešní **Geršov** (Vel. Meziříčí)? – 1585
- Dle urbáře z roku **1585** byla osada již pustá.
- Na místě zaniklé vsi byl r. 1638 založen Geršov.
- LITERATURA: HOSÁK, 44, VLASTIVĚDA MORAVSKÁ, VELKOMEZIŘÍČSKÝ OKRES, STR. 172-173

Kde přesně se osada Žďárná rozkládala a kdy zanikla, sice nevíme, ale připomíná nám ji název říčky Žďárky. Určitě bych ji tedy nehledala na místě dnešního Geršova, ale „blíže k vodě“. To je však jenom má spekulace. Pravdu může odhalit třeba archeologický výzkum, který tu proveden nikdy nebyl a asi ani nebude...

Dovolte mi však na doplnění ocitovat dva úryvky z Vlastivědy moravské od Augustina Kratochvíla, kde se o zaniklých osadách píše:

- ze strany 172 o obci Geršov:

Byla založena r. 1838 c. k. krajským hejtmanem jihlavským Leopoldem ryt. Geršem na „Pouštích“, kde stávala do 15. stol. ves „Ždírná“, náležející k Měřinskému proboštství. Zanikla zároveň se vsí „Světlou“ (v. Měřín). V privileji Jana Rafaela Chroustenského z r. 1620 čteme: „Těž roli v Nivách i louky, kteréž na

---

¹⁾ Z. d. b., XIII., 133; XII. (netišf.), 21.

Pouštích slove Ždírnovských a Světých.¹⁾ Užívali Měřínští luk zaniklé vsi a žádali za osvobození od všech platův a desátků z nich; čehož i dosáhli. V urbáři černickém r. 1585 se píše: „Z luk, rolí, kopanin po pusté vsi Ždírné do vůle panských pronajatých vycházelo o sv. Václavě: z Měřéna 34 zl. 3 gr., z Chlumku 10 zl. 1 gr. 2 d., z Mezitíčka 6 zl. 10 gr., z Blízkova 2 zl. 6 gr., z Pavlínova 3 zl. 8 gr., celkem 57 zl. 8 gr., 5 a půl d. (R. 1616. ... z luk a rolí slove Swietlých a Ždírnovských ...).“

Poněkud na bývalou ves upomíná název lesíka, potoka a trati na cestě k Votínu „Žďárka.“²⁾

- ze strany 306 o zaniklých osadách:

Zaniklé osady. Na trati „Na Světých“ stávala ves „Světla“, jež od pradávna příslušela k zdejšímu proboštství (v. t.). Zpusťla za náboženských válek v 1. polovici 15. stol. R. 1556 se udává: ... ves pustá Světla u Chlumku, ves pustá Světla u Pavlínova.³⁾

Tolik tedy literatura. Sotva jsme začali s pátráním a už tu máme další pusté vsi – Světla! A dokonce dvě! Myslím, že pro dnešek těch informací zatím stačí, ale příště zkusíme společně nahlédnout do úředních listin a možná, že najdeme o těchto zaniklých obcích o něco více.

Své povídání jsem začala na Žďárce, a právě tam ho i zakončím. Ocituji teď část z výpisků Jakuba Dvořáka, soud. kanc. kontrolora, jehož rodiče pocházeli z Geršova. Nevím, z jakých zdrojů do svých poznámek čerpal a jak moc tedy odpovídají skutečnosti, protože nemohu jeho tvrzení podle neznámých zdrojů ověřit a potvrdit, ale ani vyvrátit. Vybírám tedy pár řádků z Dvořákových spisků jako přídavek pro ty, co dočetli až sem. On sám v úvodu píše, že chce zachytit, co kdy slyšel od známých a blízkých, rodičů a starších sourozenců a jmenuje také několik knih, mezi nimi třeba i pověsti od Alžběty Malé-Vidlákové. Takže cituji jen tak, jak bylo napsáno:

„Zaniklá osada Žďárka, kde zůstala jen krčma, ležela jen při potůčku Žďárka při cestě Měřín – Votín. Krčmář platil ročně 1 zl. 24. krejcarů úrok a dával dvě slepice a 2 měřice ova. (pozn. tento odstavec navazuje na odstavec o nějakém urbáři panství Stránecká Zhoř z 18. stol., není přesně udán žádný rok). Žďárka bývala dříve grunt, nic víc o této zaniklé osadě o tom gruntu, jsem zatím nezjistil. V této krčmě na Žďárce koluje zvěst, že za doby bezvlády, počátkem 14. stol., od roku 1306, kdy lidská lakota a touha po bohatství znepokojovalo okolí Měřína a Pavlínova dvě loupežných bratří, rytířů Hartleba (pozn. někdy je uváděn jako Artleb) a Jimrama, kteří měli své sídlo v nynějším Sádku...“

...Tito loupežníci se zdržovali také v loupežnické krčmě na Žďárce při cestě Měřín-Otín, kde protéká potůček Žďárka.

Nedaleko Pavlínova západo-severně stávala na tzv. pouštích osada Ždírná a dále osada Světlá, obě zanikly v 15. století, a to v letech 1420-1434. Těžko se žilo lidem za poddanství, při dřině a hladu, a tak opouštěli střechu nad hlavou, loučili se s těžkým srdcem v pláči a utíkali, sami nevědíce kam a hledali útěchu u Boha...

Tolik tedy V. Dvořák. A máme tu navíc i loupežnickou krčmu, jedny Světla, jiná léta zániku obcí a poddané, sbíhající z chalup... Vyberte si, co vám libo, ale nezapomínejme, že se říká: „Na každém šprochu, je pravdy trochu“.

Tak tedy ještě pár poznámek k výše uvedenému na vysvětlenou:

- *Postrachem okolí se stal hrad Sádek po roce 1306, kdy jej vlastnil Jimram z Boskovic, jenž se se svým bratrem Arklebem postavil do čela loupeživých rytířů ... tolik fakta,*
- *Měřín není zase tak daleko od Sádku (okr. Třebíč), když uvážíme, třeba podle jihlavských lozunků, že lapkové překonávali celkem velké vzdálenosti...*
- *A že skutečně na Žďárce někdo žil? K tomu přidávám ještě jeden nalezený*

matriční zápis z roku 1730:

- 26. června se narodilo děvčátko, pokřtěné Magdaléna, rodičům Andreasovi a Dorotě Škodovým ze Žďárek:

The image shows a page from a handwritten church register (matriční zápis) from the year 1730. The entry for June 26th records the birth of a girl named Magdalena, the daughter of Andreas and Dorothea Škodová from Žďárek. The entry is written in cursive and includes the names of the godparents: Carolus Pibil, Magdalena Kalina, and others. The page is numbered 20 and contains several other entries from the same period.

Day	Child's Name	Parents	Godparents
26. čer.	Magdalena	Andreas Škodová Dorothea	Carolus Pibil, Magdalena Kalina, ...
20	Anna	Mathias Kowarz Dorjina	Andree Žeman, Marina Weyerziana
20. čer.	Margaretha	Paulus Wefely Margaretha	A. D. Laurentij, Alpin, Blaketa, ...
29. čer.	Paulus	Josephus Matiezišek Elizabetta	Georgius Gada, ...

(v Měřínské matrice ho jsem ho neobjevila já, ale našel ho pan Toman z Měřína, který mě na něj upozornil). Znamená to, žena Žďárce nějakí lidé opravdu žili nebo se dítě narodilo na louce?

No, a abychom zakončili trochu zvesela, i když nám zůstala řada otazníčků, které nebyly a asi hned tak nebudou zodpovězeny, přidám ještě jednu perličku o Žďárce:

V šedesátých letech se na Žďárce po několik roků konaly v létě zábavy, tak zvané výlety. Pořádaly je zřejmě závody z Měřína. Postavilo se dřevěné pódium, vyzdobilo lampiony a pentlemi, vojáci z Laviček přivezli centrálu a zapojili osvětlení. Zajištěno bylo drobné občerstvení, limonáda a pivo teklo potokem...no dobře, to už trochu přeháním, ale tombola byla bohatá, většinou výrobky pořádajících závodů (např. dřevěné hrábě, kožené výrobky apod.) Mladá chasa se scházela ze všech stran – Měřína, Otína, Nové Zhoři, Geršova, Chlumku... A bylo veselo.

Ještě žije řada lidí, kteří ony výlety pamatují. Nechcete mi někdo o nich něco povyprávět?

Vaše kronikářka Mirka